

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΨΑΡΑΔΕΛΛΗ

Το άσπρο φόρεμα της Θάλασσας

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Όταν ο έρωτας κρύβεται
από τη μάσκα της φιλίας...

ΤΟ ΑΣΠΡΟ ΦΟΡΕΜΑ
ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Σειρά: Ελληνική Λογοτεχνία
Τίτλος: Το άσπρο φόρεμα της θάλασσας
Συγγραφέας: Αλεξάνδρα Ψαραδέλλη
Φιλολογική επιμέλεια: Ανθή Μπίσσα
Σελιδοποίηση-Εκπόνηση εξωφύλλου: Έλενα Ματθαίου
Copyright εξωφύλλου: Βισέντε Ρομέρο Ρεντόνο

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική, η απόδοση κατά παράφραση ή διασκευή του περιεχομένου του βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

Copyright © 2015: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
& Αλεξάνδρα Ψαραδέλλη
Σόλωνος 136, Αθήνα 106 77
Τηλ.: 210 3829339-210 3803925, Φαξ: 210 3829659
e-mail: info@oceanosbooks.gr
www.oceanosbooks.gr

ISBN: 978-618-5104-39-9

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΨΑΡΑΔΕΛΛΗ

Το άσπρο φόρεμα
της θάλασσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Τί είναι αυτό που χαράζει την πορεία της ζωής μας και ευθύνεται για τις επιλογές μας; Ποιά μοίρα και ποιο πεπρωμένο μπλέκονται, ξετυλίγοντας το κουβάρι μιας διαδρομής που κανείς δεν γνωρίζει το τέλος της; Μήπως είμαστε εμείς αυτοί που τα ορίζουμε; Οι καπετάνιοι του караβιού μας, συνοδοιπόροι στον άνεμο που φουσκώνει τα πανιά μας και μας δίνει το στίγμα της πορείας μας; Ή είμαστε απλώς τα θύματα υπάρξεων σκοτεινών υπολογων σε κάθε καταιγίδα της ζωής μας; Αλήθεια, δεν ξέρω αν πρέπει να κατηγορήσω τον εαυτό μου γι' αυτά

που έκανα ή που δεν μπόρεσα να κάνω ή την ίδια μου τη μοίρα που μ' αντιπάθησε από την πρώτη της ματιά...

Άγγιξε το ημερολόγιό της και ένα ζεστό δάκρυ κύλησε και έβρεξε το βελούδινο κάλυμμα του. Αυτό το κάλυμμα στο χρώμα της γης έχει ρουφήξει τόσα δάκρυα και έχει ακούσει τόσους στεναγμούς... Χρόνια τώρα, κρυμμένο σε μια κούτα με παλιά άλμπουμ και βιβλία. Μακριά από την ανθρώπινη περιέργεια και από το φως του ήλιου που βγάζει στην επιφάνεια σκονισμένες γωνιές και συναισθήματα... Το χάιδεψε με τα δυο της χέρια και το άνοιξε για μια ακόμη φορά. Ημερομηνίες παλιές κύλησαν μπρος στα δυο της μάτια, σειρές όμορφα στολισμένες από γαλάζιο στυλό με άρωμα γιασεμί. Η μυρωδιά ακόμη ζει φυλακισμένη στις γραμμές του που μοιάζουν λες και γράφτηκαν χθες... Ένα ειρωνικό χαμόγελο σχημάτιστηκε στα χείλη της, καθώς έριξε μια γρήγορη ματιά στη σελίδα που είχε ανοίξει μπροστά της.

Ήταν λίγες ημέρες πριν από τον Δεκαπενταύγουστο... Ο ήλιος έκαιγε από το πρωί, προμηνύοντας την πιο ζεστή μέρα του καλοκαιριού. Φόρεσα το άσπρο μου φόρεμα, πήρα το μαγιό μου και κατέβηκα στην παραλία της Σκάλας Συκαμιάς. Το συνηθίζω όποτε κατεβαίνω εκεί, να ανεβαίνω στο

εκκλησιάκι της Παναγιάς, να ανάβω ένα κερί και να αγναντεύω από ψηλά την όμορφη θάλασσα και την παραλία.

Είχα καθίσει στον μικρό περίγυρο της εκκλησίας, απολαμβάνοντας το ελαφρύ αεράκι που στέγνωσε τον ιδρώτα που έτρεχε στην πλάτη μου. Πάντα τέτοια εποχή η παραλία γεμίζει λουόμενους και επισκέπτες που έρχονται από όλα τα μέρη του κόσμου.

Εκείνη την ημέρα τον είδα πρώτη φορά... Ανέβαινε τα σκαλιά της εκκλησίας, έχοντας παγιδέψει στο πρόσωπό του τις φωτεινές ακτίνες του ήλιου. Σαν από μηχανής θεός κατέβηκε από εκεί ψηλά, ακούμπησε στη γη και θάμπωσε με το φως του τα δυο μου μάτια. Τον κοίταξα για λίγα λεπτά, προσπαθώντας να θυμηθώ αν τον είχα γνωρίσει σε κάποιο μου όνειρο, αν η ύπαρξή του ήταν αληθινή. Με κοίταξε κι αυτός. Λίγα δευτερόλεπτα ήταν αρκετά για να αιχμαλωτίσουν όλον τον χρόνο της ζωής μου...

Ένωσα δυσφορία. Ίσως να έφταιγε ο καυτός ήλιος. Κατέβηκα ζαλισμένη τα σκαλιά και βούτηξα στο δροσερό νερό της θάλασσας. Δεν ήξερα αν ζούσα μέσα σε όνειρο ή αν αυτό που είχα αντικρίσει ήταν αληθινό.

Έβγαλα το κεφάλι μου από το νερό και κοίταξα ψηλά. Τότε τον είδα ξανά να στέκει πάνω στα γκρι βράχια της εκκλησίας και να αγναντεύει

τη θάλασσα. Το αεράκι χαίδευε τα κατάμυρα μαλλιά του και ανέμιζε σαν λάβαρο το ανοιχτό άσπρω του πουκάμισο. Από εκείνη τη στιγμή το ήξερα ότι αυτός ήταν ο άνδρας της ζωής μου...

«Παιδικές βλακείες και νεανικά όνειρα! Παλάτια στην άμμο που χαλάνε με το πρώτο φύσημα του αέρα...» μουρμούρισε εκνευρισμένη, κλείνοντας με δύναμη το ημερολόγιο.

«Μαμά, τί σου συμβαίνει; Είσαι καλά; Σε φωνάζω εδώ και μισή ώρα! Σήμερα είναι το τραπέζι, μήπως το ξέχασες; Έχουμε αρκετές ετοιμασίες ακόμη και εσύ κάθεσαι και μονολογείς μπροστά στον καθρέφτη...»

Η ξαφνική είσοδος της κόρης της στο δωμάτιο την αιφνιδίασε. Από το απότομο τίναγμά της, το ημερολόγιο γλίστρησε από τα δυο της χέρια, χτύπησε πάνω στη συρταριέρα και αναπηδώντας κατέληξε ορθάνοιχτο στο παρκέ του υπνοδωματίου.

«Τώρα, έρχομαι...»

Έσκυψε βιαστικά και με τρεμάμενα χέρια το μάζεψε και το έκλεισε προστατευτικά μέσα στην αγκαλιά της. Ύστερα γύρισε την πλάτη της στη Βιολέτα και με τα δάχτυλά της σκούπισε τα ζεστά δάκρυα που είχαν μπλεχτεί στα βλέφαρά της.

«Μαμά... Καταλαβαίνω ότι είσαι πολύ ταραγμένη. Κάτι τέτοιες στιγμές, η απουσία του μπαμπά γίνεται εντονότερη. Θα ευχόμουν να ήταν

σήμερα εδώ κοντά μας. Έτσι και η δική μου χαρά θα ήταν ολόκληρη και η ψυχή μου γεμάτη. Όμως, όπου κι αν βρίσκεται, από κάπου εκεί ψηλά θα μας παρακολουθεί και θα χαίρεται και αυτός μαζί μας, έτσι δεν είναι;»

Γύρισε και κοίταξε την κόρη της. Τα μεγάλα πράσινα μάτια της είχαν γεμίσει δάκρυα έτοιμα να κατακυλήσουν. Ένιωσε τόσες ενοχές για τα συναισθήματα που της προξένησε άθελά της, αλλά και τύψεις μαζί, γιατί ξαφνικά θυμήθηκε τον πραγματικό λόγο για τον οποίο έπρεπε να δακρύζει... Την έκλεισε μέσα στην αγκαλιά της και της χάιδεψε τα μαλλιά.

«Μην κλαις, μωρό μου. Δεν είναι το τέρμα αυτή η ζωή. Υπάρχουν πράγματα που εμείς οι άνθρωποι δεν μπορούμε να κατανοήσουμε, αλλά για ένα είμαι σίγουρη: ο μπαμπάς είναι εδώ κοντά μας και δεν χαίρεται να σε βλέπει να κλαις...» Της σκούπισε τα δάκρυα και της χαμογέλασε. «Ας μην ξεχνάμε ότι σήμερα αρραβωνιάζεσαι και ο γαμπρός δεν θα θέλει να δει μια γυναίκα με πρησμένα μάτια από το κλάμα!»

Αγκαλιασμένες μπήκαν στην κουζίνα για να συνεχίσουν ό,τι άφησαν στη μέση. Κατσαρόλες και πιάτα που περίμεναν να πλυθούν, μισοτελειωμένα ορεκτικά, επιφάνειες καλυμμένες με αλεύρι και ζύμες και ένα σωρό άλλες ετοιμασίες για το τραπέζι του αρραβώνα...

Η πολυπόθητη 'μέρα για τη μοναχοκόρη της είχε φτάσει και εκείνη έπρεπε να φροντίσει έως και την παραμικρή λεπτομέρεια. Όλα έπρεπε να είναι έτοιμα μέχρι την ώρα της υποδοχής των καλεσμένων που θα γέμιζαν το σαλόνι της.

Η μεγάλη τραπεζαρία ήταν στολισμένη με ένα κατάλευκο κοφτό τραπεζομάντιλο, ένα ιδιαίτερο κομμάτι από την προίκα της μητέρας της που παρ' όλα τα χρόνια κατάφερε να το διατηρεί σαν καινούργιο. Ένα μεγάλο βάζο με κατακόκκινα και άσπρα τριαντάφυλλα ήταν τοποθετημένο στο κέντρο του τραπεζιού και σε δυο χρυσά κηροπήγια έκαιγαν κεριά κάτω από το δυνατό φως του κρυστάλλινου πολύφωτου. Το παχύ χαλί που είχε στρωθεί στο σαλόνι, παρ' όλη την υψηλή θερμοκρασία της εποχής, προσέδιδε αρχοντιά και χρώμα, ενώ οι μυρωδιές από τα φρεσκοψημένα κρεατικά είχαν αρχίσει να γλιστράνε απ' την κουζίνα προς το υπόλοιπο σπίτι.

Όλα ήταν γιορτινά, εκτός απ' την ψυχή της... Αυτή ήταν στολισμένη με ένα σωρό στολίδια αλλά δεν μπορούσε να λάμψει. Την είχε καλύψει μια μαύρη σκιά, η σκιά του παρελθόντος που τόσο καλά είχε κλειδώσει στο χρονοντούλαπο της ζωής της. Και δεν χρειάστηκε παρά μια στιγμή, ένα βλέμμα, για να σπάσει όλα αυτά τα δεσμά που την κρατούσαν...

Το κουδούνι χτύπησε και ο ήχος του αντιλάλησε δυνατός μέσα στο σπίτι. Η Βιολέτα τακτοποίησε το φόρεμά της τινάζοντας από πάνω του μερικά αόρατα σκουπιδάκια που μόνο τα δικά της μάτια έβλεπαν και χαμογέλασε στη μητέρα της.

Είναι τόσο ευτυχισμένη! Λάμπει ολόκληρη, σαν την πριγκίπισσα που υποδέχεται τον πρίγκιπά της, περιμένοντας από αυτόν ένα σύμβολο αγάπης που θα ενώσει τις ζωές τους για πάντα! Τα καστανόξανθα μαλλιά της είναι πιασμένα ψηλά, ενώ λίγες τούφες έχουν κυλήσει στολίζοντας το όμορφο πρόσωπό της... Τις αέρινες κινήσεις της ακολουθεί το μεταξωτό της φόρεμα που γλείφει τις σωστές αναλογίες του σώματός της. Τα χρόνια που αφιέρωσε στο μπαλέτο δεν πήγαν χαμένα, κατάφεραν να σμιλεύσουν το σώμα της, χαρίζοντας ένα αποτέλεσμα που θα το ζήλευε και ο πιο άξιος καλλιτέχνης...

«Ήρθανε! Νομίζω ότι θα λιποθυμήσω από το άγχος!» ακούστηκε να λέει.

Πήρε μια βαθιά αναπνοή και άνοιξε την πόρτα. Η ψηλόλιγνη σιλουέτα του Βασίλη εμφανίστηκε πίσω από μια μεγάλη ανθοδέσμη από όμορφα κρινάκια και βιολέτες. Της χαμογέλασε γλυκά και της πρόσφερε τα λουλούδια δίνοντάς της ένα φιλί και σφίγγοντάς την για λίγο στην αγκαλιά του. Στα μάτια του μπορούσε να διακρίνει κανείς τη λατρεία που τρέφει ένας άνδρας για τη γυναίκα που γνωρίζει ότι πολύ σύντομα θα γίνει δική του.

Πίσω του στεκόταν εκείνος σκεπτικός... Ένα χαμόγελο στόλιζε το πρόσωπό του, καθώς έβλεπε τα δυο παιδιά να μπαίνουν αγκαλιασμένα στο σπίτι. Κοίταξε τη Μαργαρίτα, την πλησίασε και της χάρισε ένα μπουκέτο από άσπρα τριαντάφυλλα.

Καθώς τα άφηνε στην αγκαλιά της, τα κατάμαυρα μάτια του βυθίστηκαν στα δικά της, αλλά εκείνη βιάστηκε να χαμηλώσει το βλέμμα από τον φόβο μήπως εκείνα προδώσουν τα συναισθήματα που είχαν ριζώσει μέσα της. Μύρισε τα τριαντάφυλλα ενώ οι δυνατοί χτύποι της καρδιάς της και λίγες σταγόνες ιδρώτα που κύλησαν στο μέτωπό της προσπάθησαν να μαρτυρήσουν την πάλη που γινόταν μέσα της. Η αμηχανία είχε κερδίσει επάξια τη θέση της, αφήνοντάς τους δυο τους ξέπνοους μπροστά στο κατώφλι.

«Άλλη είναι η νύφη και άλλη παίρνει άσπρα τριαντάφυλλα!» σχολίασε η Βιολέτα προσπαθώντας να σπάσει το κλίμα παγωμάρας που είχε απλωθεί ανάμεσά τους.

Η Μαργαρίτα, σαν να είχε φάει χαστούκι, βγήκε από την έκστασή της. Οι χτύποι της καρδιάς της έπεσαν και τα ευαίσθητα κοτσάνια των λουλουδιών σφίχτηκαν μέσα στη χούφτα της.

Ήρεμη και νηφάλια, κοίταξε την κόρη της που βρισκόταν ακόμη μέσα στην αγκαλιά του Βασίλη, κρατώντας την πολύχρωμη ανθοδέσμη.

Χαμογέλασε και τα μάτια της γέμισαν δάκρυα. Αυτή η μέρα ήταν δική της. Η Βιολέτα ήταν ό,τι πολυτιμότερο είχε στη ζωή της και θα έκανε τα πάντα για να τη δει ευτυχισμένη, ακόμη και αν χρειαζόταν να ξεριζώσει την ίδια της την ψυχή.

Οι καλεσμένοι είχαν καθίσει στη μεγάλη τραπεζαρία με τα βαριά έπιπλα και τη λιτή διακόσμηση. Μια θαλασσογραφία, αντίγραφο του Ορέστη Κανέλλη, ήταν ο μοναδικός πίνακας στον χώρο. Μια παράσταση φαρέματος, γεμάτη φως και χρώμα, που υπήρξε για πολλά χρόνια ο αγαπημένος πίνακας της Μαργαρίτας. Ήταν ο πρώτος πίνακας που αγόρασε με τον άνδρα της όταν ετοίμαζαν το σπιτικό τους. Τώρα ακόμη και αυτός αποτελούσε κόκκινο πανί αναμνήσεων και πόνου.

Τα παράθυρα της τραπεζαρίας ήταν ανοιχτά και ένα ελαφρύ αεράκι φούσκωνε τις κάτασπρες κουρτίνες δροσίζοντας το δωμάτιο και τρεμοπαίζοντας τις φλόγες των κεριών που πάλευαν να κρατηθούν σ' έναν άνισο αγώνα. Τελευταίο βράδυ του Αυγούστου και η θερμοκρασία, που τόσον καιρό παρέμενε σκαρφαλωμένη ψηλά, άρχισε να γλιστρά προς τα κάτω θυμίζοντας ότι το φθινόπωρο έπαιρνε σε λίγες ώρες τη σκυτάλη.

Τα διαρκή πηγαινέλα της στην κουζίνα τη βοηθούσαν να ξεφεύγει από τις σκέψεις της και να

ανασυντάσσει τις δυνάμεις της. Ίσως να ήταν και μια δικαιολογία για να παραμένει κρυμμένη στο καταφύγιο που την κρατούσε ασφαλή. Όλοι όμως είχαν πια σερβιριστεί και εκείνη, σαν σωστή οικοδέσποινα, έπρεπε να επιστρέψει κοντά στους καλεσμένους της.

Στάθηκε για λίγα λεπτά μπροστά στο ανοιχτό παράθυρο της κουζίνας και χάθηκε στα φώτα της Ανατολής, που απείχαν λίγα μόνο μίλια από το σημείο όπου ήταν χτισμένο το σπίτι. Θυμήθηκε την πρώτη φορά που ο άνδρας της επισκέφθηκε το νησί και έμεινε να κοιτά τα ίδια φώτα μπροστά του, προσπαθώντας να συνηθίσει το λιγοστό κομμάτι θάλασσας που χωρίζει το νησί από τα τουρκικά παράλια, απορώντας ταυτόχρονα με το θάρρος των ανθρώπων αυτών που χρόνια τώρα κοιμούνται και ξυπνούν σε αυτή τη γη, φυλλάτοντας τις θερμοπύλες της Ελλάδας. Ο άνδρας αυτός, που η ψυχή του χωρούσε όλον τον κόσμο, έμεινε λίγα χρόνια κοντά της χαρίζοντάς της τόσο πολλά, τη στιγμή που εκείνη δεν μπόρεσε να του δώσει σχεδόν τίποτε.

Πόσο άδικα χάθηκε! σκέφθηκε ενώ το βλέμμα της παρέμεινε στραμμένο στα φωτεινά παράλια της διπλανής χώρας. Εκεί όπου κάποτε έζησαν οι δικοί της παππούδες, εκεί όπου κάποτε ήταν χτισμένο το σπίτι των προγόνων της, στα μέρη των ανθρώπων αυτών που τόσο άδικα εκδιώχθηκαν.

Σ' αυτούς ανήκε ένα μικρό κομμάτι της ιστορίας, μιας ιστορίας που δεν έπρεπε να ξεθωριάσει από τον χρόνο. Γιατί αυτός βρίσκει πάντα τον τρόπο να θολώνει τις μνήμες και να σκονίζει τα γεγονότα του παρελθόντος, αφήνοντάς μας ιστορικά ανάπηρους.

«Όχι, κάποια πράγματα πρέπει να μένουν χαραγμένα στο μυαλό μας για πάντα!» είπε σχεδόν δυνατά.

Το δροσερό αεράκι που τρύπωσε από το ξύλινο παράθυρο της χάιδεψε το πρόσωπο ανεμίζοντας τα μαλλιά της και όπως άγγιξε το σώμα της άφησε πάνω της μια παράξενη ανατριχίλα. Το ίδιο αεράκι έσπασε την ηρεμία της θάλασσας και τη γέμισε ρυτίδες, κάνοντάς την να παφλάζει πάνω στα βράχια της παραλίας, ενώ το φεγγάρι παιχνίδιζε πάνω στην επιφάνειά της ζωγραφίζοντας με τη λάμψη του τη φωτεινή διαδρομή που οδηγεί τα πλάσματα του νερού κοντά του.

«Τί ωραία βραδιά!» μονολόγησε ενώ ένα χέρι την ακούμπησε στον ώμο, κάνοντάς την να αναπηδήσει από φόβο.

«Δεν ήθελα να σε τρομάξω, θεία, απλώς άργησες και η Βιολέτα με έστειλε να σε φωνάξω. Αρκετά έκανες για σήμερα. Νομίζω ότι ήρθε η ώρα να καθίσεις και να απολαύσεις και εσύ τις δημιουργίες σου, που είναι εξάισιες! Όχι ότι δεν περιμέναμε να φάμε μέχρι σκασμού σήμερα, απλώς

πάντα μας εκπλήσσεις με τις καινούργιες γεύσεις σου!»

«Χαίρομαι που βρίσκεις τα φαγητά μου εξαίσια».

«Και εσύ, θεία, είσαι το ίδιο εξαίσια με τα φαγητά σου. Ήθελα να σ' το πω από την ώρα που ήρθα, σήμερα λάμπεις! Και το κοστούμι αυτό, αν και λίγο συντηρητικό...»

Της ξεκούμπωσε δυο κουμπιά από το πουκάμισο και της φούσκωσε τα μαλλιά, τρίβοντας τα δάχτυλά της στις ρίζες του κεφαλιού της. Εκείνη τραβήχτηκε και κουμπώνοντας το πουκάμισό της, έριξε μια γρήγορη ματιά στην πόρτα.

«Τί κάνεις παιδάκι μου; Θα μας δει κανένα μάτι και θα γίνουμε ρεζίλι!»

«Γιατί μωρέ θεία, εσύ με τέτοιο κορμί και να ντύνεσαι λες και είσαι πενήντα χρονών;»

«Γιατί, πόσο νομίζεις ότι είμαι; Σε λίγο καιρό θα τα πατήσω τα πενήντα. Περνάνε τα χρόνια, Μαράκι, και δεν το καταλαβαίνουμε. Εσύ και η Βιολέτα μέχρι χθες ήσασταν παιδιά και σήμερα... έχουμε τον αρραβώνα της Βιολέτας».

«Αυτό λέω κι εγώ, ότι περνάνε τα χρόνια, θεία, και πρέπει κι εσύ να ξαναφτιάξεις τη ζωή σου. Δεν μου αρέσει που σ' το θυμίζω τέτοια 'μέρα, αλλά πάνε είκοσι κάτι χρόνια που χάσαμε τον θείο. Αρκετά έμεινες μόνη, τώρα πρέπει να κάνεις κι εσύ κάτι για τον εαυτό σου. Η Βιολέτα σε λίγο

καιρό θα παντρευτεί και ίσως μετακομίσει στο Λονδίνο. Έχει ήδη αρκετές προτάσεις για δουλειά και θα ήταν ανόητο εκ μέρους της να καταστρέφει την καριέρα της μένοντας στην Ελλάδα. Εσύ τη μεγάλωσες με όλες τις στερήσεις και υπήρξες γι' αυτήν και μάνα και πατέρα. Όμως έρχεται η στιγμή που τα παιδιά πετούν απ' τη φωλιά τους και αναζητούν δικούς τους προορισμούς, φτιάχνουν τον δικό τους κόσμο. Θεία... ξέρεις ότι όλα αυτά σ' τα λέω γιατί σας αγαπώ. Και εσύ και η Βιολέτα είστε η δεύτερη οικογένειά μου...»

Η Μαργαρίτα είχε μείνει να κοιτάζει την ανηψιά της, βυθισμένη στον μακρύ μονόλογό της. Στα αυτιά της ηχούσαν ακόμη οι λέξεις «προτάσεις» και «Λονδίνο». Ήξερε ότι η κόρη της ήταν μια από τις καλύτερες χορεύτριες που έβγαλε η ακαδημία. Αποφοίτησε με άριστα, κερδίζοντας μάλιστα αρκετές από τις υποτροφίες που τη βοηθούσαν να αντιμετωπίζει τις οικονομικές δυσκολίες στην ακριβή πόλη. Αλλά ποτέ δεν της είχε κάνει λόγο για μόνιμη εγκατάσταση στο εξωτερικό.

Το έκπληκτο ύφος της φανέρωσε αμέσως την άγνοιά της, κάνοντας την ανηψιά της να μετανιώσει για τη φλυαρία της.

Η Μαργαρίτα γνώριζε ότι οι δυο κοπέλες ήταν αχώριστες. Μεγάλωσαν σαν αδελφές και γνώριζε η μία τις σχέσεις της άλλης.

Αυτό που δεν μπορούσε να καταλάβει ήταν γιατί η κόρη της της απέκρυψε μια τόσο σημαντική της απόφαση.

«Συγγνώμη θεία, δεν ήξερα ότι η Βιολέτα δεν σ' το είχε πει... Σε μια συζήτηση που κάναμε, μου είπε ότι γνώριζες για τη δουλειά που της πρόσφεραν και ότι χάρηκες πολύ...»

«Ίσως να μην πρόλαβε. Τον τελευταίο καιρό έτρεχε με τις ετοιμασίες του αρραβώνα και είχαμε ελάχιστο χρόνο για συζήτηση. Δεν θέλω να νιώθεις άσχημα. Άλλωστε, αυτά είναι χαρούμενα νέα! Δεν είναι και λίγο να σου προτείνουν δουλειά αμέσως μετά την αποφοίτησή σου! Ύστερα είναι και ο Βασίλης. Και εκείνος έχει δουλέψει σκληρά για να καταξιωθεί στον χώρο του και θα ήταν άδικο να τα παρατήσει όλα και να επιστρέψει στην Ελλάδα. Θα ήταν σαν να ξανάρχιζε από την αρχή και μάλιστα σε μια χώρα που δεν φημίζεται και τόσο για τις ευκαιρίες που δίνει στους νέους ανθρώπους. Ναι, είναι απόλυτα φυσιολογική η απόφασή της...»

Αυτά τα τελευταία της λόγια τα είπε χαμηλόφωνα. Ήταν σκέψεις που ξεγλίστρησαν από το μυαλό της και απευθύνονταν αποκλειστικά στην ίδια. Ύστερα κοίταξε την ανηψιά της που την παρατηρούσε με ορθάνοιχτο στόμα. Της χαμογέλασε και την έσπρωξε ελαφρά στην πλάτη.

«Καλύτερα να βγούμε έξω γιατί δεν είναι σωστό η οικοδέσποινα να λείπει τόση ώρα από το τραπέζι! Πήγαινε κι έρχομαι κι εγώ...»

Η ανηψιά της βγήκε από την κουζίνα και η Μαργαρίτα, σαν να κρατούσε για ώρα την αναπνοή της, γύρισε προς το παράθυρο και ανέπνευσε βαθιά. Ένας κόμπος είχε ανέβει στον λαιμό της και δεν άφηγε παρά μόνο μια μικρή σχισμή για να περνάει ο αέρας που τη χτυπούσε στο πρόσωπο. Πήρε το ποτήρι που είχε μπροστά της και έβαλε λίγο νερό, αλλά και αυτό δεν βρήκε δίοδο να περάσει και παρέμεινε μέσα στο στόμα της σαν μια μικρή λιμνούλα. Στο μυαλό της τριγύριζαν τα λόγια της ανηψιάς της ξανά και ξανά, χωρίς να μπορεί να καταλάβει τί την έκανε να νιώθει αυτό το βάρος στο στήθος της. Αν ήταν το αναπάντεχο νέο ότι η κόρη της θα έφευγε για πάντα σε μια ξένη χώρα, αν ήταν τα χρόνια που άφησε να κυλήσουν τόσο αθόρυβα ή το γεγονός ότι στο σαλόνι της καθόταν ο πρώτος και μοναδικός έρωτας της ζωής της...

Το βλέμμα της χάθηκε ξανά στα φώτα της Ανατολής και τα ρουθούνια της γέμισαν μυρωδιές από καρυκεύματα και φρούτα. Το μυαλό της το κατέκλυσαν εικόνες από ένα ταξίδι της εκεί πριν από χρόνια. Τότε που ο άνδρας της, μετά πολλά παρακάγια, την έπεισε να επισκεφθούν την Κωνσταντινούπολη και να γνωρίσουν από κοντά την Πόλη. Οι παππούδες της ήταν πρόσφυγες και εκείνη δεν άντεξε περισσότερο από μια ώρα την ξενάγηση των ξένων, για όλα αυτά που ακόμη κρατούσαν μέσα τους ζωντανή την ελληνική ψυχή...

Έδιωξε από το μυαλό της κάθε εικόνα που την έκανε να πονά και απομάκρυνε τη θλίψη κρατώντας στη θύμησή της μόνο τις μυρωδιές της αγοράς, τα λεπτομερώς τακτοποιημένα φρούτα της λαϊκής, τα μπαχαρικά της πολιτικής κουζίνας και τις γυναίκες της Ανατολής που γλιστρούσαν αθόρυβα, αφήνοντας ακάλυπτο μόνο το σκούρο τους βλέμμα. Βλέμμα ανθρώπου αιχμάλωτου στον ίδιο του τον εαυτό. Εκείνη μπορούσε τώρα καλύτερα απ' τον καθένα να καταλάβει πως κάποιες φορές τα μάτια καθρεφτίζουν την ίδια την ψυχή. Και όταν αυτή είναι αιχμάλωτη, θα βρει τρόπο να το φωνάξει, ακόμη και όταν η λογική κρατάει το στόμα κλειστό.

Ξαφνικά ένας γλυκός ήχος από κιθάρα χάιδεψε τα αυτιά της και γέμισε με νότες τον χώρο του σπιτιού. Για μια στιγμή η Μαργαρίτα νόμισε ότι η μελωδία ήταν ένα παιχνίδισμα της φαντασίας της, αλλά όχι... Ο ήχος αυτός ταξίδευε μέσα από το σαλόνι της και συνοδευόταν από φωνές και γέλια.

Άφησε το ποτήρι της και προχώρησε με αργά βήματα στην τραπεζαρία. Ένας από τους νεαρούς καλεσμένους της Βιολέτας γρατζουνούσε στην κιθάρα ένα τραγούδι έρωτα και πάθους. Στην ξεχωριστή αυτή στιγμή της ζωής της, ήθελε να έχει κοντά της φίλους και συγγενείς. Φυσικά δεν έλειπαν και πολλοί από τους συμμαθητές της, με τους οποίους διατηρούσε επαφή όλα αυτά τα χρόνια που έλειπε για σπουδές.

Η Μαργαρίτα κάθισε χωρίς να γίνει αντιληπτή καθώς τα βλέμματα όλων ήταν καρφωμένα στον όμορφο τροβαδούρο. Ή έτσι νόμιζε τουλάχιστον, μέχρι να καταλάβει ότι εκείνος δεν είχε πάρει τα μάτια του από πάνω της, παρατηρώντας μάλιστα με την άκρη του ματιού της, πως ήταν ο μοναδικός που κοιτούσε σε αντίθετη κατεύθυνση από το θέαμα που προσέφερε ο καλλίφωνος νεαρός.

Τα τραγούδια διαδέχονταν το ένα το άλλο, καθώς αποδείχτηκε ότι οι περισσότεροι καλεσμένοι ήταν φανατικοί υποστηρικτές του είδους αυτού.

Εκείνη στριφογύρισε το ποτήρι της και ήπια την τελευταία γουλιά κρασιού που χρωμάτιζε τον πάτο του. Η σκέψη της περιπλανιόταν ξανά...

Χωρίς να το θέλει, ξέθαψε εικόνες παλιές και ξέθωρες, μιας εποχής που αν δεν τη συνόδευαν τα αισθήματα θα έλεγε ότι δεν υπήρξε στ' αλήθεια. Θυμήθηκε την πρώτη φορά που τον συνάντησε και τα χείλη της αναζήτησαν λίγο ακόμη κρασί. Τα μάτια της έφαξαν στο τραπέζι για να βρουν την κοντινότερη κανάτα με το κόκκινο νέκταρ, αλλά αυτό ήρθε μέσα απ' τα δικά του χέρια. Διαβάζοντας την επιθυμία της, εκείνος είχε σηκωθεί από τη θέση του και της γέμιζε το ποτήρι.

Ένα ρίγος διαπέρασε όλο της το κορμί, θυμίζοντάς της μια αίσθηση ξεχασμένη και πρωτόγονη, καθώς η δροσερή αύρα του κορμιού του της άγγιζε σχεδόν το δέρμα, λίγα χιλιοστά μόνο μακριά της.

Ύστερα εκείνος, σηκώνοντας το ποτήρι του ψηλά, διέκοψε ευγενικά τον κιθαρίστα και ευχήθηκε στο ζευγάρι.

«Θα ήθελα, πριν μεθύσω, να προλάβω να δώσω στη Βιολέτα ένα μικρό δωράκι που κουβαλάω μαζί μου!»

Μερικές επευφημίες, συνοδευόμενες από γέλια, έδωσαν έναν ελαφρύ τόνο στην επισημότητα της στιγμής. Εκείνος έβγαλε από το σακάκι του ένα βελούδινο μπλε κουτί, το άνοιξε και πέρασε στον λαιμό της Βιολέτας ένα λευκόχρυσο χειροποίητο μενταγιόν. Μια μαργαρίτα, δεμένη με μικρά διαμάντια που άστραφταν κάτω από το φως του πολύφωτου, στόλισε τον λεπτό λαιμό της και ανέδειξε το όμορφο ντεκολτέ της. Συγκινημένη, τον αγκάλιασε και τον φίλησε κάνοντας στο τέλος μια μικρή υπόκλιση σε όλους όσοι τη χειροκροτούσαν.

Ο Βασίλης, με τη σειρά του, έβγαλε ένα μονόπετρο από ένα μικρό κόκκινο κουτάκι σε σχήμα καρδιάς και το πέρασε στο δάχτυλό της, με την παράκληση να μην το βγάλει ποτέ.

Η Βιολέτα πλησίασε τη μητέρα της και την τράβηξε κοντά τους.

«Δεν μπορούμε να μην απαθανάτισουμε αυτή τη στιγμή! Ποιός καλός φωτογράφος θα είναι υπεύθυνος γι' αυτό το ντοκουμέντο;»

Η ξαδέλφη της άρπαξε τη φωτογραφική μηχανή και βάλθηκε να αποδείξει τις καλλιτεχνικές της

ικανότητες τοποθετώντας σε διαφορετικές θέσεις κάθε φορά τους πρωταγωνιστές της σκηνης.

«Το ζευγάρι στο μέσον... Τώρα οι γονείς μαζί...»

Βρέθηκε εκεί δίπλα του, με κομμένη την ανάσα, περιμένοντας να περάσουν τα δευτερόλεπτα αυτά που της φάνηκαν αιώνιας.

Εκείνος την πλησίασε χαμογελώντας, σκύβοντας ελαφρά προς το μέρος της και ακουμπώντας το χέρι του στην πλάτη της.

Ήταν η πρώτη φορά μετά τόσα χρόνια που βρέθηκε και πάλι στην αγκαλιά του... Αν και οι αισθήσεις της είχαν παγώσει, διέκρινε ένα ελαφρύ τρέμουλο στο χέρι του και τη ζέστη του κορμιού του να τη διαπερνά. Δεν χρειαζόταν να βρεθεί τόσο κοντά του, για να καταλάβει ότι τον άνθρωπο αυτόν δεν τον είχε βγάλει από μέσα της ποτέ. Το παρελθόν πονούσε και εκείνη έπρεπε να δώσει ένα τέλος σε αυτό...

Μόλις άναψε το φλας απομακρύνθηκε και κάθισε και πάλι στη θέση της.

«Νομίζω, Μαράκι, ότι τον καλλιτεχνικό σου οίστρο θα πρέπει να τον υποστούν οι πρωταγωνιστές...»

Η ανηψιά της, αν και ελαφρώς κατσουφιασμένη, συνέχισε με λίγες ακόμη φωτογραφίες του ζευγαριού και των καλεσμένων.

Αργότερα, καθισμένη στην πολυθρόνα της βεράντας, και με την πρωινή δροσιά να την αγγίζει, η Μαργαρίτα άδειαζε το μυαλό της, αφήνοντας τις σκέψεις της να παρασυρθούν πάνω στο μαύρο πέπλο της νύχτας που έγλειφε την άκρη του ορίζοντα δίνοντας τη σκυτάλη στην ανατολή.

Η κόρη της, που τακτοποιούσε και τα τελευταία σερβίτσια, βγήκε από την κουζίνα με δύο κούπες ζεστού καφέ. Στριμώχτηκε στην πολυθρόνα κοντά της και έγειρε το κεφάλι της στον ώμο της μητέρας της.

«Η χθεσινή νύχτα ήταν για μένα μαγική! Νιώθω τόσο ευτυχισμένη που φοβάμαι μήπως ζω ένα όνειρο και ξαφνικά ξυπνήσω...»

«Όχι, αγάπη μου, ό,τι ζεις είναι πέρα για πέρα αληθινό. Ξέρεις, είναι ευλογία να μπορέσεις να βρεις το άλλο σου μισό και να ζήσεις μ' αυτό όλη σου τη ζωή... Έτσι μόνο ολοκληρώνεσαι ως άνθρωπος και μπορείς να γίνεις ευτυχισμένη. Ελάχιστοι είναι αυτοί που το καταφέρνουν, αν και η μοίρα πάντα μας δίνει την ευκαιρία, πάντα μας φέρνει κοντά με το άλλο μας μισό, έστω και για μία φορά. Εμείς έχουμε σταματήσει να βλέπουμε τα σημάδια και να αφουγκραζόμαστε τη ζωή. Δίνουμε σημασία σε πράγματα ανούσια και προσπερνάμε τα σημαντικά. Έτσι αναγκαζόμαστε να ζούμε συμβιβασμένοι, μέσα σε σχέσεις που δεν έχουν να προσφέρουν τίποτε στην ψυχή μας, αφήνοντάς

την κενή. Πολλοί από εμάς ζούμε μια συνεχόμενη αναζήτηση, χωρίς να γνωρίζουμε στ' αλήθεια τί είναι αυτό που ψάχνουμε... Αυτό, λοιπόν, είναι η πληρότητά μας και εμείς, παρ' όλο που τη συναντήσαμε έστω και μία φορά στη ζωή μας, την προσπεράσαμε και προχωρήσαμε παρακάτω...»

«Και πώς μπορώ να ξέρω ότι ο Βασίλης είναι η δική μου πληρότητα; Αν δεν την έχω συναντήσει ακόμη, αν απλώς νομίζω ότι βρήκα το άλλο μου μισό;»

Αγκάλιασε την κόρη της και τη φίλησε στο μέτωπο.

«Είμαι σίγουρη ότι έχεις βρει τον άνθρωπο της ζωής σου και δεν χρειάζεται να ανησυχείς γι' αυτό. Είσαι ευτυχισμένη και αυτό τα λείει όλα. Το ένστικτό σου σε οδήγησε σ' αυτόν και το ένστικτό μας δεν κάνει ποτέ λάθος, ασχέτως αν εμείς, μερικές φορές, κάνουμε ότι δεν το ακούμε».

«Μαμά... ο μπαμπάς ήταν για σένα το άλλο σου μισό;»

«Ο μπαμπάς σου ήταν ο καλύτερος άνθρωπος που γνώρισα στη ζωή μου. Ήταν πάντα ευδιάθετος και με μεγάλη όρεξη για ζωή. Με στήριζε σε κάθε απόφασή μου και με αγαπούσε πραγματικά...»

«Ναι, αλλά ήταν το άλλο σου μισό;»

«Τον άνδρα μου τον εκτιμούσα και τον αγαπούσα πολύ... Αλλά όχι, δεν υπήρξε το άλλο μου μισό... Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν περάσαμε

καλά τα χρόνια που ζήσαμε μαζί. Φτιάξαμε ένα όμορφο σπιτικό και αποκτήσαμε εσένα, που είσαι ό,τι πιο ωραίο μας έφερε η ζωή. Ο μπαμπάς σου σε λάτρευε και περνούσε πολλές ώρες μαζί σου. Εσύ μπορεί να μη θυμάσαι πολλά. Τότε ήσουν δύο χρονών...»

«Μαμά, συγγνώμη που σ' τα θύμισα όλα αυτά... Δεν θέλω να σε στεναχωρώ».

Ήπιε μια γουλιά καφέ και κούρνιασε στην πολυθρόνα, σφίγγοντας την εσάρπα πάνω της.

«Και ο Βασίλης μεγάλωσε μόνο με τον πατέρα του...» Η φωνή της ακούστηκε μελαγχολική και συνέχισε με το βλέμμα στραμμένο στο γυαλιστερό μονόπετρο που στόλιζε το δάχτυλό της. «Πριν από λίγες ημέρες μου είπε ότι κάλεσε τη μητέρα του στον αρραβώνα. Παρ' όλη την τυπική σχέση που έχουν, ήθελε να βρίσκεται κοντά του σε μια τέτοια στιγμή. Του υποσχέθηκε όμως ότι θα έρθει στον γάμο, κάτι που ούτε η ίδια φαίνεται να το πιστεύει...»

Η Μαργαρίτα κοίταξε την κόρη της με απορία. Η απουσία της μητέρας του Βασίλη από τον αρραβώνα ήταν κάτι που την είχε γεμίσει ερωτήματα. Κατά τη διάρκεια της βραδιάς δεν της δόθηκε η ευκαιρία να μάθει περισσότερα και δεν το θεώρησε σωστό να ρωτήσει. Πίστευε ότι η κόρη της θα της εξηγούσε την αμέσως επόμενη μέρα τί σήμαινε αυτή της η απουσία. Γιατί αυτή η γυναίκα

την οποία τόσο περίμενε να δει, δεν εμφανίστηκε ποτέ; Γιατί η γυναίκα του Πέτρου δεν ήταν δίπλα του;

Στην πρώτη τους συνάντηση, δικαιολόγησε την απουσία της θεωρώντας ότι ίσως να μην είχε φτάσει εγκαίρως στην Ελλάδα. Γνώριζε από την κόρη της ότι η μητέρα του Βασίλη ήταν Αγγλίδα και ο πατέρας του Έλληνας. Τότε βέβαια δεν μπορούσε να φανταστεί ότι ο πατέρας του Βασίλη θα μπορούσε να είναι ο Πέτρος... Μια τέτοια σύμπτωση θα ήταν γι' αυτήν ένα κακόγουστο αστείο ή ένα παιχνίδι της μοίρας, για να δοκιμάσει τις αντοχές της και την ίδια της την ψυχή...

Άλλωστε η Βιολέτα ποτέ δεν ανέφερε πολλά για τους γονείς του Βασίλη. Και για εκείνην ήταν αρκετό που η κόρη της ήταν ευτυχισμένη με τον άνθρωπο αυτόν. Έτσι ποτέ δεν ρωτούσε περισσότερα από όσα της έλεγε η ίδια. Εμπιστευόταν την κρίση και το ένστικτό της και ήταν δίπλα της σε κάθε της απόφαση. Τώρα όμως οι ερωτήσεις της έκαιγαν τα σωθικά και όσο κι αν προσπαθούσε να το κρύψει, οι λεπτομέρειες της ζωής του Πέτρου ήταν πια γι' αυτήν προσωπική υπόθεση.

«Δεν γνώριζα ότι ο Βασίλης δεν έχει καλές σχέσεις με τη μητέρα του...»

«Είναι ένα θέμα που δεν το πολυσυζητάμε με τον Βασίλη. Γι' αυτό και δεν σου έχω μιλήσει ποτέ για το συγκεκριμένο ζήτημα».

«Συμβαίνει κάτι για το οποίο θα έπρεπε να ενημερωθώ;»

Η φωνή της Μαργαρίτας ακούστηκε ανήσυχη, καθώς είχαν αρχίσει να περνάνε από το μυαλό της διάφορα σενάρια. Το ότι η κόρη της θα παντρευόταν κάποτε τον γιό του Πέτρου ήταν το πιο απίστευτο σενάριο που θα μπορούσε να σκηνοθετήσει η μοίρα. Τώρα οτιδήποτε άλλο της φαινόταν πιθανό.

«Από τα πρώτα χρόνια του γάμου τους είχαν προβλήματα... Η μητέρα του ποτέ δεν ανέλαβε τον ρόλο της μέσα στην οικογένεια. Αυτό που την ενδιέφερε ήταν η καριέρα της, με αποτέλεσμα ο πατέρας του να εκτελεί και τα δικά της χρέη. Δεν συζητάμε για μαγείρεμα και καθάρισμα... Ο Βασίλης δεν γεύτηκε ποτέ φαγητό από τα χέρια της. Βλέπεις, δεν είχε τη δική μου τύχη, που γνώρισα τον κόσμο μέσα από τα πιάτα σου!»

«Δηλαδή, τώρα έχουν χωρίσει ή... είναι ακόμη μαζί;»

«Όταν ο Βασίλης έφτασε σε μια ηλικία που μπορούσε να καταλάβει τα πάντα, ζήτησε από τον πατέρα του να χωρίσει, γνωρίζοντας ότι όλα αυτά τα υπέμενε για χάρη του. Πίστευε πως το παιδί του δεν έφταιγε σε τίποτε να μεγαλώσει σε μια διαλυμένη οικογένεια, χωρίς να καταλαβαίνει ότι ήταν χειρότερο για τον Βασίλη να ζει και με τους δυο του γονείς, βλέποντας όμως να διαιωρίζεται

μια κατάσταση που τους έκανε όλους δυστυχησμένους».

«Και γιατί την παντρεύτηκε; Θέλω να πω... δεν κατάλαβε τί άνθρωπος ήταν;»

Η Μαργαρίτα προσπάθησε να κρύψει το τρέμουλο της φωνής της, απόρροια της συναισθηματικής της έντασης.

«Αυτή είναι και μια ερώτηση του Βασίλη που ποτέ δεν απαντήθηκε. Τί να πω κι εγώ... Άβυσσος η ψυχή του ανθρώπου, μανουλίτσα μου».

Σηκώθηκε παίρνοντάς μαζί της και το φλιτζάνι του καφέ.

«Ξημέρωσε και εμείς δεν έχουμε κλείσει μάτι! Σήμερα ο Πέτρος ή αλλιώς ο “μπαμπάς”, θα μας κάνει το τραπέζι, μάλλον σε κάποιο παραλιακό εστιατόριο. Ας ξεκουραστούμε, λοιπόν, γιατί θα κοιμόμαστε πάνω στην καρέκλα!»

Η Μαργαρίτα σαν να μην άκουσε αυτά τα τελευταία λόγια της Βιολέτας, έμεινε να κοιτάζει την κόκκινη τριανταφυλλιά που ήταν φυτεμένη στο παρτέρι της.

Πάνω στα βελούδινα πέταλά της φαινόταν καθαρά η υγρασία της νύχτας σχηματισμένη σε μικρές δροσοσταλίδες, έτοιμες να κυλήσουν στο χώμα. Έτσι ήταν τώρα και η ζωή της... Μια μικρή δροσοσταλίδα, έτοιμη να χαθεί στα βάθη της γης...

Στο μυστηριακό νησί της Σαφούς, μπροστά στα αφρισμένα κύματα του πελάγους, δύο μεγάλοι έρωτες γεννιούνται και σβήνουν ξανά όπως τα κύματα στην αμμουδιά. Η Βιολέτα επιστρέφει στη γενέτειρά της, για να σφραγίσει επίσημα τη σχέση της με τον Βασίλη, που στο πρόσωπό του έχει βρει τον έρωτα της ζωής της. Και ενώ η ίδια πιστεύει ότι έχει βρει την ευτυχία, η συνάντηση με τον παιδικό της φίλο, τον Δημήτρη, θα ξυπνήσει συναισθήματα περίτεχνα κρυμμένα πίσω από τη μάσκα της φίλιας. Όταν η Βιολέτα αποφασίζει να ακούσει την καρδιά της, ένα τραγικό γεγονός θα στοιχειώσει το μέλλον της και θα καταστρέψει τα όνειρά της...

Οι ήρωες του βιβλίου δοκιμάζουν και δοκιμάζονται, σ' ένα μικρό χωριό όπου ο αέρας, η θαλασσινή αύρα, ο ήλιος συσπειρώνονται γύρω από το μικρό εκκλησάκι της Παναγίας της Γοργόνας, προστάτιδας των ψαράδων, που αποτελεί φάρο παρηγοριάς και δύναμης για τις χαμένες ψυχές που αναζητούν τη λύτρωση και τις απαντήσεις στο παιχνίδι της ζωής.

ΩΚ 136

ΩΚΕΑΝΟΣ

Σόλωνος 136, 106 77 Αθήνα

Τηλ.: 210 3829339-210 3803925

www.oceanosbooks.gr

ISBN: 978-618-5104-39-9

9 786185 104399